

Chojnacki, Władysław

Jeszcze w sprawie bibliografii zwartych druków konspiracyjnych

Przegląd Historyczny 63/4, 685-699

1972

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

WŁADYSŁAW CHOJNACKI

Jeszcze w sprawie bibliografii zwartych druków konspiracyjnych

W zeszycie 2 tomu LXII (1972) „Przeglądu Historycznego” (s. 275—305) ukazał się obszerny artykuł recenzyjny Czesława Gutrego poświęcony mojej „Bibliografii zwartych druków konspiracyjnych wydanych pod okupacją hitlerowską w latach 1939—1945”. Autor zadał sobie wiele trudu dla przeanalizowania mojej pracy oraz dla wyszukiwania do niej uzupełnień, za co jestem mu wdzięczny. Podzielił się w nim również swymi interesującymi wspomnieniami z okresu okupacji odnoszącymi się do tajnych wydawnictw. Ponadto wysunął szereg postulatów zarówno pod adresem mojej pracy, jak i innych opracowań bibliograficznych związanych z okresem ostatniej wojny. Na końcu dołączył pracowicie zestawiony aneks propozycji uzupełnień do „Bibliografii”, zawierający niestety większość pozycji, których nie sposób uznać za wydawnictwa konspiracyjne. Aneks ten skłonił mnie do zabrania głosu, aby na jego przykładzie wykazać jak trudna i skomplikowana jest rejestracja bibliograficzna druków konspiracyjnych.

Na początku autor wysunął wątpliwości, czy słusznie włączyłem do „Bibliografii” skrypty Państwowej Wyższej Szkoły Technicznej w Warszawie, otwartej na terenie Politechniki Warszawskiej, skoro jej dyrektor „wyraził zgodę na druk jednego czy dwóch skryptów”. Włączając je do „Bibliografii” kierowałem się następującymi względami: 1. Nie mogłem uzyskać konkretnej informacji, które skrypty wydano za jego zgodą, bo żaden z nich nie podaje wydawcy, miejsca i roku wydania a zatem intencją ich nakładcy było zachowanie adresu wydawniczego w całkowitej tajemnicy. 2. Chociaż, jak to autor podkreśla, skrypty te „wydawano w atmosferze całkowitej jawności”, to jednak na tym samym powielaczu należącym do PWST drukowano konspiracyjne instrukcje wojskowe i czapopisma dla Armii Krajowej. Warto nadmienić, że dyrektor tej szkoły prof. dr Albert Güttinger był też w jakiś sposób związany z Armią Krajową, skoro udostępnił dla naszego Podziemia swe służbowe auto. Był chyba jedynym Niemcem w Polsce działającym z ramienia okupanta, który otrzymał po wojnie od rektora Politechniki Warszawskiej na piśmie słowa uznania za całokształt swej działalności.

Skoro jednak, zdaniem autora, wyżej wspomniane wydawnictwa nie powinny być się znaleźć w mojej „Bibliografii”, czemu sam w swym aneksie uzupełnia je pracami prof. Witolda Pogorzelskiego i Mieczysława Wolfkego? Z kolei mam wątpliwości, czy w aneksie winno znaleźć się 13 skryptów wydanych przez Związek Organizacji Rybackich „wyłącznie dla oficjalnie działającej Szkoły Rybackiej” tylko dlatego, że jak twierdzi autor „w rzeczywistości były podręcznikami na poziomie uniwersyteckim dla studentów SGGW”. W przeciwieństwie do wspomnianych wyżej skryptów ujawniały one jednak miejsce i rok wydania oraz wydawcę opatrując każdy skrypt informacją: „Odbito na prawach manuskryptu z zastrzeżeniem praw autorskich na wyłączny użytek Związku Organizacji Rybackich i jego akcji gospodarczych”. Argument autora, że służyły one także studentom tajnej SGGW nie jest dla mnie przekonujący, gdyż za zezwoleniem okupanta wychodziło wiele książek z różnych dziedzin, które jednak bez jego wiedzy służyły podobnym celom szkoleniowym. Nie uwzględniłem więc w „Bi-

bibliografii” wydanych oficjalnie przez księgarnię Stefana Kamińskiego w Krakowie książek: „Benzynowy silnik samochodowy” i „Elektrotechnika samochodowa”, chociaż opublikowano je na zlecenie Armii Krajowej, której przekazano cały nakład. Nie uwzględniłem też wydanego na ozalidzie podręcznika pt. „Benzynowe silniki samochodowe”, ogłoszonego we Lwowie w 1942 r. przez Lwowską Szkołę Samochodową, chociaż wykonano go przede wszystkim na potrzeby wojskowej konspiracji.

Nie mogę zgodzić się z twierdzeniem autora (s. 276), że wydawnictwa powstańcze należy zaliczyć do druków konspiracyjnych, bo ukazywały się one anonimowo, bez wiedzy i zgody okupanta, podobnie jak wszystkie druki konspiracyjne. Tymczasem nie anonimowość była „ważną cechą wydawnictw konspiracyjnych” (ileż tysięcy druków notuje „Bibliografia” Estreichera bez podania autora oraz oznaczonych pseudonimami i kryptonimami!) lecz wydawanie ich w sposób tajny, gdy w okresie powstania warszawskiego ukazywały się one całkiem jawnie na obszarach wolnych od hitlerowskiego okupanta. W przypisie 11 na s. 13 we wstępie do „Bibliografii” opisałem dwa zwarte druki powstańcze, podając je przykładowo jako nie należące do wydawnictw konspiracyjnych. Natomiast pozycje nr 44 i 701, które zdaniem autora będąc powstańczymi uszły mojej uwadze, znalazły się w „Bibliografii”, bo wydanie powstańcze w pozycji 44 cytuję jedynie w adnotacji, tak jak czynię to w wielu innych przypadkach podając późniejsze przedruki wydawnictw konspiracyjnych. W pozycji 701 podany dzień „3 VIII 1944 r.” oznacza datę ukończenia druku, którego skład powstał znacznie wcześniej. Tak więc ani „względy rzeczowe” ani „formalne” — jak pisze autor — nie przemawiają za nazywaniem druków powstańczych „konspiracyjnymi” już w momencie ich powstawania.

Szczególny sprzeciw autora budzi przyjęta przeze mnie zasada opisu bibliograficznego, która jego zdaniem „w zastosowaniu do druków konspiracyjnych ... nie wytrzymuje próby życia”. Autor postuluje zaszeregowanie tych druków według pseudonimów, kryptonimów, a nawet nazwisk autorów bądź tytułów wziętych z okładek i kart tytułowych ochronnych, które dawni użytkownicy zachowali w pamięci, a nie według rozwiązanych nazwisk autorów. Wyjaśniłem już we wstępie moje stanowisko w tej sprawie. Uwaga autora odnośnie pozycji 831 mojej „Bibliografii” (s. 278) nie jest słuszna, gdyż skrypt prof. K. Szozudłowskiego nosił w rzeczywistości właśnie taki tytuł, jaki podałem w nawiasie klamrowym, a tylko ze względów konspiracyjnych został skrócony do słowa: „Chirurgia”. Zresztą sam autor w aneksie na s. 298 opisuje pozycję „Służba zdrowia [w czasie I wojny światowej]” zamiast uzupełnienie tytułu w myśl własnych założeń umieścić w adnotacji.

Autor niesłusznie zaliczył (s. 281) do czasopism pozycję 92 mojej „Bibliografii” (Chudoba Stanisław: Drogi i manowce polskiej polityki podziemnej) z tego powodu, że wyszła ona w serii wydawniczej: Biblioteka Robotniczo-Chłopska „Kuznia” nr 1. Tymczasem zestawilem na s. 38—42 „Bibliografii” aż 28 tytułów takich „Bibliotek” i „Biblioteczek” grupując w nich 98 pozycji. Czyżbym powinien je wszystkie zaliczyć do czasopism? Natomiast w aneksie na s. 287 autor zamieścił w charakterze uzupełnienia do „Bibliografii” typowe czasopismo pt. „Deutschland Erwache”, które nazwał jednodniówką, chociaż wymienił dwa różne jego numery.

Słusznie autor stwierdza (s. 281), że „przed Bibliografią druków konspiracyjnych czyhają oprócz omyłek także błędy świadome [chyba nieświadome? — W. Ch.], mistyfikacje i fałszerstwa”. Nie mogę się jednak zgodzić z jego twierdzeniem, że te wszelkie druki wątpliwe, a nawet fałszyfikaty, winny znaleźć się w rejestracyjnej „Bibliografii druków konspiracyjnych”, co automatycznie nada-

wałoby im rangę tajnych publikacji. Np. na s. 300 podał autor w aneksie jako konspiracyjny znany jedynie z odbitek szczotkowych wykonanych na przełomie 1945/1946 r. druk Bolka Ul-Borysławskiego: *Wiersze ludowe* (Kraków 1944), opatrując go uwagą: „Czy nie postdatowany i wydany po wyzwoleniu?”

Największe zastrzeżenie budzi postulat autora (s. 282), aby „Bibliografia zwartych druków konspiracyjnych” rejestrowała również „rękopisy w jednym egzemplarzu, ale wykonane na podobieństwo książki” oraz maszynopisy dysertacji doktorskich i prac habilitacyjnych, mających „co najmniej kilku czytelników w osobie egzaminatorów”. Samą myśl opracowania spisu wszelkich niewydanych, a napisanych w czasie wojny prac uważam za bardzo pożyteczną, gdyż pozwoliłoby bliżej poznać dorobek kulturalny mrocznych lat niewoli. Nikt się nawet nie domyśla, jaka była wówczas rozpiętość zainteresowań i ile włożono rzetelnego wysiłku m.in. w opracowanie planu odbudowy i rozwoju Polski po wypędzeniu okupanta ... Jednak miejscem rejestracji prac niewydanych nie może być bibliografia wydawnictw konspiracyjnych, ale osobna publikacja temu zagadnieniu poświęcona.

Tego typu „uzupełnienia” do mojej „Bibliografii” znalazły się w aneksie w liczbie aż stukilkudziesięciu pozycji. Wprawdzie i ja uwzględniłem w „Bibliografii” kilkadziesiąt pozycji wydanych w formie przebitkowego maszynopisu, ale chodziło tu o wypadki naprawdę wyjątkowe, gdy miały one intencję wydawniczą a nakład ich wynosił nie kilka lecz kilkadziesiąt egzemplarzy uzyskanych przez kilkakrotne przepisywanie tekstu. Tymczasem w aneksie znalazły się zwykłe maszynopisy opracowań o różnorodnym charakterze i treści, których nie sposób uznać za druki. Największą ich grupę liczącą aż 103 pozycje stanowią zwykłe maszynopisy (co nie wszędzie zostało zaznaczone!) prac powstałych w Pracowni Architektoniczno-Urbanistycznej Społecznego Przedsiębiorstwa Budowlanego oraz w Instytucie Planowania Społecznego. Według oświadczenia prof. dr Janusza Durko, który w okresie okupacji tam pracował i m.in. zajmował się kierowaniem tych prac do przepisania na maszynie, niektóre z nich były wprawdzie przeznaczone do publikacji, ale dopiero po wojnie, a w czasie okupacji służyły jedynie dla celów przedsiębiorstwa oraz dla prac szkoleniowych. Podobnie nie można uznać za druki konspiracyjne maszynopisów pięciu prac naukowych Stanisława Borowskiego, czterech Michała Kostaneckiego i jednej Ludwika Landaua. Nikt bowiem nie uznaje za wydawnictwa konspiracyjne ocalałych prac Zdzisława Kaczmarczyka („Kolonizacja niemiecka na wschód od Odry”), Józefa Mitkowskiego („Pomorze Zachodnie w stosunku do Polski”) czy Kazimierza Piwarskiego („Dzieje Gdańska w zarysie” i „Historia Śląska”), które nie tylko przetrwały okupację, ale zostały wydane po wojnie. Setki innych przygotowanych do druku prac tego szczęścia nie miały i ich maszynopisy często o kartach tytułowych „na podobieństwo książek” zalegają dziś półki archiwalne, np. w zespole akt Delegatury Rządu, przechowywanym w Archiwum KC PZPR. Podobnie w Pracowni II Wojny Światowej Instytutu Historii PAN znajdują się archiwalia tajnej organizacji „Unia” składające się z wielu obszernych maszynopisów, o różnorodnej tematyce polityczno-społecznej i filozoficznej, które były pisane wyłącznie dla celów dyskusyjnych wewnątrz tej organizacji. Do tego rodzaju opracowań zaliczyć też trzeba umieszczone w aneksie maszynopisy: „Ku nowej Polsce”, „Program Ruchu Ludowego”, „Próba czwartego rozbioru Polski”, „Instrukcja zbierania i przechowywania wiadomości z terenu” oraz „Orka. Instrukcja nr 1”.

Autor zalicza (s. 283) do wydawnictw konspiracyjnych i zamieszcza w aneksie opisy kilkunastu fragmentów podręczników szkolnych rozpowszechnianych przy końcu okupacji w ręcznych lub maszynowych odpisach na terenie Ostrowca Świętokrzyskiego i w powiecie mławskim. Trudno je zaliczyć do druków konspi-

racyjnych, podobnie jak zamieszczoną również w aneksie nowelę Bolesława Prusa „Antek”, przechowywaną w Bibliotece Narodowej w dwóch identycznych egzemplarzach (sygnatury II 351.791 i II 651.853). Jest to zwykły maszynopis wykonany na użytek własny w zeszycie, mającym na ostatniej stronie okładki nadruk firmy producenta zeszytów, oczywiście nie mający nic wspólnego z adresem wydawniczym, co sugeruje adnotacja w aneksie. Ponieważ Gebethner i Wolf ogłosił za zezwoleniem okupanta parę wydań tej noweli, trudno ten prywatny odpis zaliczyć do zakazanej lektury. Gdyby się miało uznać ten maszynopis za konspiracyjne wydawnictwo, to konsekwentnie należałoby zaliczyć do współczesnych nam tego typu wydawnictw liczne odpisy przebitkowe „Trędowatej” Mniszkówny, które do niedawna były w stałej sprzedaży na bazarach w Krakowie i Warszawie.

Osobną grupę stanowią w aneksie opisy książek, których druk ukończono już po wkroczeniu hitlerowców. Na s. 12 wstępu do „Bibliografii” pisałem: „Jako warunek niezbędny przyjęto wydanie w całości danej publikacji w nielegalnych warunkach okupacyjnych”. Dlatego konsekwentnie nie uwzględniłem tych książek, których druk ze względów komercyjnych a nie konspiracyjnych dokończono już w okupowanej Polsce. Temat ten ciągle jeszcze czeka na opracowanie historia księgarstwa polskiego. Niedawno zmarły księgarz-literat Antoni Trepieński tak pisał w nieopublikowanym przez czasopismo „Księgarz” w 1946 r. artykule o „Wydawnictwach tajnych z lat 1940—1944”: „Zachodziły wypadki, że wydawcy polscy ryzykowali po kryjomu druk uzupełnień do książek, które wybuch wojny zastał w drukarniach w stadium wykończenia. Zaczęli taką niebezpieczną działalność: Przeworski, „Rój”, Dorn i inni. ... Różne firmy dodrukowywały lub składały po cichu prowizoryczne okładki do książek, które wojna zaskoczyła w drukarni w stanie *in crudo*. Czyniła to najszcześliwiej firma R. Wagnera (Wydawnictwo Polskie), której udało się wywieźć z Poznania 20 wagonów książek. ... Niektóre nakłady, będące na ukończeniu, nie zdołały wyjść na rynek, skonfiskowane przez Niemców w introligatorniach, jak szereg tomów pism zbiorowych Adolfa Dygasińskiego (w zakładach graficznych Biblioteki Polskiej w Bydgoszczy) oraz tom I wydania zbiorowego Pism Romana Dmowskiego (u Gmachowskiego w Częstochowie). Inne, mimo konfiskat, dostawały się częściowo na rynek księgarski, jak egzemplarze II wydania Józefa Kisielewskiego „Ziemia gromadzi prochy” lub II wydania Hermana Rauschniga „Rewolucja nihilizmu” (druk ukończono d. 7 września), w każdym razie unikaty, wyrwane heroicznie z niszczycielskich rąk najeźdźców”.

Autor zestawiał w aneksie następujące przedwojenne książki, których druk ukończono w okresie okupacji: Chrzanowski Ignacy: Studia i szkice (Kraków 1939); Grodek Andrzej: Katalog Biblioteki Szkoły Głównej Handlowej (Warszawa 1939—1945); Kulczyński Stanisław: Torfowiska (Kraków 1939—1940); Lenartowicz Jan T.: Zarys chorób skóry (Kraków 1940); Piłat Roman: Historia literatury polskiej wieku XVI. Część 3 (Warszawa 1939—1943); Skłodowska-Curie Maria: Promieniotwórczość (Warszawa 1939); Szpotański Stanisław: Andrzej Towiański jego życie i nauka (Warszawa 1939—1941). Jednak wydawnictw tego rodzaju było więcej np. Estreicher Karol: Bibliografia Polska. T. 33 (Kraków 1939); Od Kochanowskiego do Staffa. Antologia liryki polskiej w opracowaniu Wacława Borowego (Warszawa 1939—1940) czy Tworowski Stanisław: W błękitach. Dzieje życia lotnika Z. Laskowskiego (Warszawa 1939—1940).

Słusznie przestrzega autor przed zbyt pochopnym zaliczaniem do wydawnictw konspiracyjnych druków, które mimo pozorów nimi nie są. Natomiast w aneksie zamieścił autor kilka pozycji, które w żadnym razie nie powinny się tam znaleźć z uwagi na inny okres bądź miejsce ich wydania.

Tak więc na s. 291—292 znajdują się opisy dwóch wydań czterostronnicowej „Litani Polskiej” (według litanii pielgrzymskiej Adama Mickiewicza), znanych mi dobrze jeszcze sprzed ostatniej wojny. Wydrukowano je jawnie w czasie I wojny światowej (*Wydawnictwa Naczelnego Komitetu Narodowego 1914—1917. Spis bibliograficzny*. Kraków 1917, na s. 61). Sam tekst litanii, ozdobniki i czcionki są typowe dla tamtego okresu, w którym spodziewano się zmartwychwstania Polski po długim okresie rozbiorów. Na s. 298 proponuje autor zaliczyć do druków konspiracyjnych powielony druk pt. „Służba Zdrowia”, którego rok wydania katalog Biblioteki Narodowej słusznie rozwiązuje jako 1922, kiedy to większość wojskowych podręczników tego typu wydawano na powielaczu. Wystarczy dobrze przyrzeć się temu drukowi, aby zauważyć, że ma oderwaną okładkę, będącą dlań zarazem kartą tytułową, a zatem wymienione przez autora rzekome cechy jego tajności jak „brak wydawcy, autora, powielarni” stają się same przez się zrozumiałe.

Na s. 280 autor słusznie zwraca się z postulatem do Instytutu Bibliograficznego Biblioteki Narodowej o wydanie uzupełniającego numeru przedwojennego „Urzędowego Wykazu Druków R.P.”, obejmującego wydawnictwa, które jako egzemplarz obowiązkowy wpłynęły do Biblioteki Narodowej do września 1939 r. Pozwoli to z dużym prawdopodobieństwem rozróżnić wydawnictwa przedwojenne od konspiracyjnych. W aneksie znalazły się omyłkowo dwie przedwojenne publikacje, które z całą pewnością ukazały się jeszcze przed wybuchem wojny, a mianowicie książka Zygmunta Kozierkiewicza „Prawda świata. Prawda. Człowiek. Pieniądz. Tworzenie organizmów państwowych. Nowe państwo” (Warszawa 1939) oraz O. Jacka Woronieckiego „Hagiografia, przedmiot, trudności i zadania w Polsce” (Kraków 1940), którą to broszurę opisano w akcesji Biblioteki Jagiellońskiej w 1939 r. Rok publikacji „1940” wcale nie oznaczał, że wtedy ją ukazała, gdyż postdatowanie książek dla podkreślenia ich nowości było zwyczajem dość powszechnym u przedwojennych wydawców z Gebethnerem i Wolfem oraz „Rojem” na czele. Warto pamiętać, że i przed wojną wychodziły w Polsce druki konspiracyjne wydawane przez KPP i Obóz Narodowy. Wydawnictwa tego ostatniego np. pełne wydanie „Tragizmu losów Polski” Jędrzeja Giertycha, można było jeszcze kupić w okresie okupacji w księgarni Alfonsa Prabuckiego i Wiktora Łazowskiego przy ul. Alberta I nr 10.

W aneksie znalazły się również dwa druki wprawdzie wydane podczas ostatniej wojny ale poza granicami kraju. Zamieszczona w aneksie na s. 300 broszura powielana (czego w opisie nie zaznaczono!) pt. „Terenoznawstwo. Skrócony kurs dla podoficerów” pozornie wygląda równie tajemniczo, jak omówiony przez autora (s. 280—281) *casus* z broszurą pt. „Dwudziestolecie niepodległości”, gdzie dopiero „ręczny zapisek” w języku węgierskim pozwolił autorowi odkryć, że wydano ją na Węgrzech. Tymczasem „Terenoznawstwo” posiada na karcie tytułowej kryptonym wydawcy „D.S.P.” = Dywizja Strzelców Pieszych, którą internowano w Szwajcarii w 1940 r. oraz pieczętkę: „Dar Muzeum Polskiego w Rapperswilu” — jedno i drugie nie ujawnione w opisie bibliograficznym i adnotacji. Na wszystkich kartach tej książki znajduje się filigran przedstawiający łabędzia z napisem: „Sven-Absorbent”, będący także wskazówką o jej pochodzeniu zagranicznym. Takich wydawnictw w pewnym sensie anonimowych jak „Terenoznawstwo”, głównie przeznaczonych dla szkolenia żołnierzy wychodziło dużo we Francji i Anglii. Sam autor posiada np. trójjęzyczny słownik elektrotechniczny wydany na powielaczu anonimowo, który uznałem za wydawnictwo niekonspiracyjne po dłuższej ekspertyzie. Ponieważ tego rodzaju wydawnictwa zostały tylko w nikłym stopniu uwzględnione w bibliografii poloników zagranicznych Janiny Zabieleckiej, istnieje zawsze możliwość uznawania ich za broszury konspiracyjne.

Inną pomyłką autora jest zamieszczenie w aneksie (s. 299) broszury pt. „Stolica św. w obronie praw polskich katolików (niektóre dokumenty) 1942—1943”, która w rzeczywistości została wydana w 1943 r. w Watykanie (Warszawa-ski Józef: *Akcja antypapieska w Polsce podczas II wojny światowej*. Londyn 1966, na s. 128). Drugie jej wydanie wyszło także pt. „Papież Pius XII a Polska w świetle niektórych dokumentów. 1939—1946”. Wystarczy porównać obydwie wydania, aby dostrzec identyczność kroju czcionek u nas zupełnie nie używanych oraz zaznajomić się z papierem, który w szeregu egzemplarzy ma włoskie filigrany. Zresztą w aneksie znajdują się inne usterki, jak np. podanie na s. 292 jako osobnej pozycji „Materiały wybuchowe i środki zapalające Armii Sowieckiej” stanowiącej jedynie dodatek do pozycji nr 768 (cz. 1) mojej „Bibliografii”, objęty spisem rzeczy tej pozycji. W szeregu wypadków maszynopisy przebitkowe i powielane nie są zaznaczone w opisach bibliograficznych, co robi wrażenie, że chodzi tu o pozycje drukowane.

Warto zastanowić się jeszcze nad propozycjami autora dotyczącymi dalszych poszukiwań druków konspiracyjnych oraz rejestracji bibliograficznej innych druków polskich okresu ostatniej wojny. Jak wynika z pracowicie sporządzonego przezeń zestawienia statystycznego, wydawnictwa konspiracyjne (również prasowe i ulotne!) znajdują się w naszych państwowych bibliotekach w znikomej ilości i wiele jeszcze unikatów przechowywanych jest w zbiorach prywatnych. Autor proponuje wszczęcie poszukiwania „w prasie codziennej, tygodnikach oraz czasopismach zawodowych i naukowych, ogłaszając odezwy i apele do społeczeństwa, zwołując konferencje prasowe, ogłaszając wykazy książek poszukiwanych”. Otóż i ja prowadziłem taką akcję poszukiwawczą w prasie codziennej i tygodniowej dla dotarcia do wydawnictw będących w posiadaniu prywatnym oraz ogłaszałem tytuły broszur prosząc o ujawnienie ich autorstwa, roku wydania, drukarni itp. Niestety na moje apele absolutnie nikt nie odezwał się. Dopiero opublikowanie „Bibliografii” oraz wywiady prasowe i radiowe sprawiły, że wiele osób ujawniło swe zbiory, co pozwoliło mi zarejestrować kilkadziesiąt dotychczas nieznanymi pozycji. Wydaje się, że najwięcej nieznanymi dotąd pozycji można by odkryć w archiwach Komitetów Wojewódzkich PZPR, Komend Wojewódzkich MO oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Niestety dostęp do nich jest przeważnie bardzo utrudniony, gdyż taka kwerenda wymagałaby skrupulatnego przeglądania akt procesowych, archiwów organizacji podziemnych z okresu wojennego i pierwszych lat powojennych. Może jednak archiwa te samorzutnie przekazać wszelkie broszury, czasopisma i ulotki konspiracyjne do Archiwum KC PZPR, które posiada największy ich zbiór w Polsce. Znajdą się tam pod dobrą i fachową opieką inwentaryzacyjną, a co najważniejsze — konserwatorską ze względu na ich przeważnie zły stan zachowania. Udostępnia się tam dla celów naukowych bez żadnych ograniczeń zarówno oryginały wydawnictw (np. dla celów rejestracyjnych) jak i fotokopie czy mikrofilmy — te ostatnie dla ochrony oryginałów przed zniszczeniem. Kiedy Dania została oswobodzona od hitlerowskich okupantów, Królewska Biblioteka w Kopenhadze zaapelowała do posiadaczy druków konspiracyjnych, aby przekazali je do zbiorów bibliotecznych. W wyniku tego apelu Biblioteka otrzymała niemal komplet wszystkich wydawnictw konspiracyjnych w ilości od kilku do kilkudziesięciu egzemplarzy, a dublety przesiała innym bibliotekom w kraju. U nas podobnym dystrybutorem druków konspiracyjnych mogłoby się stać Archiwum KC PZPR.

Autor postuluje ponadto opracowanie zestawienia „druków z datą 1939 r. wydanych i rozpoczętych w tym czasie, a ukończonych w okresie późniejszym”, co byłoby rzeczą bardzo pożądaną. Do opracowania takiej bibliografii nadawałby się on sam najlepiej z uwagi na jego długoletnią pracę w zawodzie księgarskim

i bibliotekach. Jeśli chodzi o następny postulat opracowania „całej produkcji wydanej za zgodą i wiedzą okupanta” to zajmuje się tym Instytut Bibliograficzny Biblioteki Narodowej, przygotowując ją w ramach bibliografii narodowej po 1901 r. Warto nadmienić, że istnieje również w Krakowie obszerna kartoteka tych wydawnictw w Zakładzie Dokumentacji Instytutu Historii PAN i konfrontacja obu tych kartotek byłaby bardzo pożyteczna. Oczywiście nie ma sensu opracowywanie osobnej kartoteki bibliograficznej dla ziem włączonych do Rzeszy, gdyż obejmuje je także kartoteka Instytutu Bibliograficznego. Szkoda tylko, że na jej wydanie trzeba poczekać ze 20 lat, dopóki nie zostanie opublikowana wielotomowa „Bibliografia polska” za lata 1901—1939.

Dalsze postulaty autora zawierają „krytyczne zebranie poloników czasu wojny we wszystkich zakątkach świata, wreszcie opracowanie dokumentów życia społecznego i bibliografii czasopism z uwzględnieniem okresu powstania”. Nie rozumiem, co właściwie autor nazywa „krytycznym” gromadzeniem poloników, bo chyba nie chodzi mu o wprowadzenie selekcji do bibliografii rejestracyjnej? Nie ma chyba potrzeby zabierać się do opracowania takiej bibliografii od nowa, skoro czyni to od dawna Instytut Bibliograficzny u nas, a Biblioteka Polska w Londynie. Ta ostatnia instytucja opublikowała cenną publikację Janiny Zabielskiej rejestrującą za lata 1939—1963 aż 13 920 poloników spośród druków zwartych („Bibliography of Books in Polish or Relating to Poland published outside Poland since September 1st, 1939”, t. 1—3, London 1953—1966). Podobnie czasopisma polskie wydane za granicą po 1 września 1939 doczekały się bardzo dokładnego opracowania historycznego i bibliograficznego przez Jana Kowalika z Kalifornii, a jego „World Index of the Polish Press Abroad” obejmujący na razie 2 200 tytułów czasopism na litery od A do O został już oddany do druku.

UZUPEŁNIENIA DO „BIBLIOGRAFII ZWARTYCH DRUKÓW KONSPIRACYJNYCH”

W ciągu dwóch lat, jakie upłynęły od ukazania się mojej „Bibliografii” zgromadziłem blisko dwieście nowych pozycji oraz nieco uzupełnień do pozycji oznaczonych gwiazdką, udało mi się rozwiązać dalszych kilkunastu autorów broszur konspiracyjnych i sprostować nazwiska autorów mylnie podanych. Wybrałem więc stokilkanaście pozycji uzupełniających związanych tematycznie z historią i walką konspiracyjną a pominąłem jedynie opisy podręczników i skryptów tematycznie nie wiążących się z tymi zagadnieniami. Zarówno pozycje uzupełnione jak i nowe zostały opatrzone numeracją odpowiadającą numerom występującym w mojej „Bibliografii”. Zapis bibliograficzny jest taki sam tylko pominięto dla oszczędności miejsca spis zawartości.

8. WARSZAWA—RZYM 1939—43. [Wydanie 2]. Autorem broszury był Józef Warszawski a nie Stanisław Adamski.

13a. ANGIELSKI pistolet maszynowy „Sten” (amunicja Parabellum 9 mm). [Warszawa]: Gwardia Ludowa. Wolność. Równość. Niepodległość. — P.Z.P. — [ok. 1942] cm 29,5×21 s. 2, nłb. 2, powiel., ilustr. — Tyt. nagł.

ZHP (Arch. 205/t. 1).

17a. [ANTONIAK Stanisław] S—A [krypt.]: Więzień snów. [Wiersze]. B. m. [1944] cm 20×14,5 k. nłb. jednostronnie druk. 40. — K. tyt. dopisana ręcznie.

Egz.: Władysław Bartoszewski (Warszawa).

17b. ARABIA! [Warszawa: Delegatura Rządu DI 1941] cm 34×21 k. 10, powiel. — Tyt. nagł.

Egz.: ZHP (Arch. 202/XVIII-t. 1).

- 72a. [BRAUN Jerzy]: Podstawy ekonomii dynamicznej. [Warszawa: „Unia” 1942/1943] cm 29×15 s. 23, powiel. — Tyt. nagł.
Egz.: Kazimierz Studentowicz (Warszawa).
- 72b. [BRAUN Jerzy] Grzegorz z Sanoka [pseud.]: Światopoglądowe podstawy unionizmu. [Warszawa: „Unia” ok. 1942] cm 30×21, s. nłb. 2,41, powiel.
ZHP (Arch. 344/1).
- 72c. [BRAUN Jerzy]: Światopoglądowe podstawy unionizmu. [Warszawa: „Unia” 1943] cm 34×22 s. nłb. 1, 35, powiel.
ZHP
- 72d. BROCHWICZ Wiesław [pseud.]: „Atak i obrona”. Rozprawka dotycząca działalności władz Tajnej Służby Bezpieczeństwa w okresie od listopada 1941 r. do maja 1942 r. Grodno: [SN] Maj 1942. cm 30×21 s. 14, masz. przebitk. [Nakład: 50 egz.].
Egz.: Jerzy Hagmajer (Warszawa).
- 72e*. BROCHWICZ Wiesław [pseud.]: „Atak i obrona”. Rozprawka dotycząca działalności władz Tajnej Służby Bezpieczeństwa w okresie od listopada 1941 r. do maja 1942 r. Grodno: [SN] Maj 1942 s. 14, powiel. [Nakład 150 egz.].
Wiad. z poprzedniego wydania.
79. CAŁKA Leon [pseud.]: Wielka ideologia narodu polskiego. Autor: Bolesław Piasecki.
- 93a. CHURCHILL Winston Leonard Spencer: Mowa radiowa W. Churchilla z 30.3.1940 r. [Warszawa 1940] cm 30×21 s. 8, powiel.
Egz.: Błażej Włodarz (Złotokłos).
- 112a. CZYNNOSCI i rozkazy drużynowego w różnych działaniach. [Warszawa]: Gwardia Ludowa. Wolność. Równość. Niepodległość. [1941] cm 30×21 s. 11, powiel. — Tyt. nagł.
ZHP (Arch. 205/t. 1).
- 130a. DO CZEGO dążymy ... I. Okres walk o niepodległość. II. Wolna Polska. (Referat dyskusyjny). [Warszawa]: „Wolna Polska” [ok. 1942] cm 29,5×21 s. 11, powiel. — Tyt. nagł. — Referat III. IV.
ZHP (Arch. 202/XVIII t. 1).
- 148a*. DWIE PROPAGANDY. [Warszawa]: Polski Związek Wolności „Radło” b.r. powiel.
Wiad.: ZHP (Arch. 203/VII-26).
- 155a. EHRENHAFTER Frieden im Westen, Sieg im Osten. (Im Osten, Oktober 1943. Soldatenbund Hindenburg) [właśc.: Warszawa: KG AK-BIP — Akcja „N” październik 1943] cm 19×13,5 s. 3, nłb. 1. — Tyt. nagł.
ZHP (Arch. 203/VII-21).
- 156a. EWOLUCJA programów socjalistycznych. [Warszawa: WRN 1943] cm 29×21 s. 8, powiel. — Tyt. nagł.
- OM. KOS. Kurs Instruktorski. Dział: Podstawy Socjalizmu i Program Partii. Załącznik pierwszy.
ZHP (Arch. 205/t. 1).
- 156b. FAŁSZE propagandy niemieckiej. [Warszawa] 1943 cm 30×21 s. 7, powiel. Dodatek do „Dokumentów Chwili”.
- 167a. FOERSTER F[riedrich] W[ilhelm]: Niemiec, który szuka prawdy. O książce F. W. Foerstera pt. „Niemcy a Europa”. B. m. r. cm 31×21 s. nłb. 22, powiel. — Tyt. nagł.
Jest to streszczenie książki pt. „Europa und die deutsche Frage”. (Luzern 1937).
Egz.: ZHP (Arch. 202/XVIII-t. 8).
182. GENERALNA Gubernia od wewnątrz. Autor: Błażej Włodarz.

187a. GESUNDHEITS-MERKBLATT der N. S. — Ärztesbundes. (Berlin, Juni 1943). [Właśc.: KG AK-BIP — Akcja „N”] B. m. i r. cm 19×14 s. 4. — Tyt. nagł.

Egz.: IHPAN

198a. GRANATY rosyjskie. (Nauka o broni). [Warszawa]: Gwardia Ludowa. Wolność. Równość. Niepodległość. [1941] cm 29,5×21 s. 3, nłb. 1, powiel. — Tyt. nagł.

ZHP (Arch. 205/t. 1).

201a. [GROCHOLSKI Remigiusz: Idea Polski. Warszawa 1942] cm 30,5×21 s. 3, nłb. 1, 12, 16, 4, 14, powiel. — Bez tyt.

Incip.: „Bracia. Po straszliwej katastrofie roku 1939, zakuty w kajdany niewoli Naród Polski...”.

Egz.: Błażej Włodarz (Złotokłos).

201b. [GROCHOLSKI Remigiusz]: Polska idea społeczna. [Warszawa] 1942 cm. 30,5×20,5 s. 13, powiel. — Tyt. nagł.

Egz.: Błażej Włodarz (Złotokłos).

201c. [GROCHOLSKI Remigiusz]: Treść ducha narodu polskiego. [Warszawa: nakład własny lipiec 1940] cm 21×15 s. nłb. 4, hektogr. — Tyt. nagł.

Egz.: Błażej Włodarz (Złotokłos).

201d. [GROCHOLSKI Remigiusz]: Za naszą wolność i waszą. [Warszawa: nakład własny 1942] cm 30×21 s. 26, powiel. — Tyt. nagł.

Egz.: IHPAN

204a. GRUPKA strzelecka w walce. [Warszawa]: Gwardia Ludowa. Wolność. Równość. Niepodległość. A.—K. [1943] cm 29,5×21 s. 4, nłb. 1, ilustr., powiel. — Tyt. nagł.

ZHP (Arch. 205/t. 1).

209. BRZOST Szymon [pseud.]: O co toczy się wojna. Autor: Stefan Buczkowski a nie Marceli Handelsman.

226a.* [HUSSARSKI Roman] Sten [pseud.]: Głosy ziemi. [Poezje. Kraków] b.r. powiel. Nakład: 100 egz.

Wiad. od autora.

228a. IMPERIUM Słowiańskie. Warszawa: [Wydawnictwo Konfederacji Narodu ok. 1943] cm 30×21 s. 7, powiel. — Tyt. nagł.

Egz.: Jerzy Hagmajer (Warszawa).

243a. INSTRUKCJA o broni piechoty. Wyciąg z części I—IV. Warszawa: Ministerstwo Spraw Wojskowych Departament Piechoty [właśc.: Wydawnictwo Miecza i Pług] (Druk. Miecz i Pług) 1939 [właśc. 1943] cm 21×15 s. 43, nłb. 1+Atlas cm 21,5×16 s. nłb. 22, rys. 29.

Egz.: Władysław Chojnacki (Warszawa).

268a. IRAK i Iran. [Warszawa: Delegatura Rządu DI 1941] cm 34×21 k. 11, mapa 1, powiel. — Tyt. nagł.

Egz. ZHP (Arch. 202/XVIII-t. 1).

288. KALENDARZYK na rok 1941. Autor i wydawca: płk Remigiusz Grocholski.

293a. [KAMIŃSKI Aleksander: Przodownik. Podręcznik dla kierowników oddziałów Zawiszy]. Część I. [Warszawa: Główna Kwatera Szarych Szeregów 1942] cm 30×21 s. nłb. 2, 59, powiel.

Egz.: ZHP (Arch. 203/XX-1).

329a. „KONFEDERACJA Narodu”. Istota Ruchu Nowej Polski. [Warszawa: Wydawnictwo Konfederacji Narodu ok. 1944] cm 30×21 s. 4, powiel. — Tyt. nagł.

Egz.: Jerzy Hagmajer (Warszawa).

353a. [KOZŁOWSKI dr med. pseud. Malczewski]: Służba zdrowia. [Warszawa: Wydawnictwo Konfederacji Narodu ok. 1943] cm 29,5×21 s. nłb. 2, 6, powiel.

Egz.: Jerzy Hagmajer (Warszawa).

377. KU ZELEKTRYFIKOWANIU Polski. [Projekt wykonany pod kier. inż. Mieczysława Kuźmickiego. Warszawa: Związek Elektryków Polskich 1942/1943] cm 33×20 s. nłb. 6, 105a, mapa 1 formatu cm 56,5×56,5, powiel.
Egz.: Jerzy Kubiawski (Warszawa).
- 386a. KWESTIE społeczne. (Życie i stosunki polityczno-społeczne w innych państwach. Pedagogika). B.m.w. i r. cm 29,5×20,5 s. nłb. 5, powiel. — Tyt. nagł.
Zestawienie autorów i tytułów książek dotyczących w.w. zagadnień.
Egz.: ZHP (Arch. 203/VII-26).
- 413a. „LIKWIDACJA Pomników”. (Krytyczna analiza prac uczestników kursu instruktorskiego). [Warszawa: WRN 1943] cm 29×21 s. 8, powiel. — Tyt. nagł.
Technika pracy umysłowej. — Załącznik do ćwiczeń praktycznych.
Egz.: ZHP (Arch. 205/t. 1).
- 421a. LISTOWNA Uczelnia Kobiet. B.m. [Ludowy Związek Kobiet] b.r. cm 31×21 s. 11, powiel. — Tyt. nagł.
Egz.: ZHP (Arch. 339/t. 1).
424. LOSY Polski w przepowiedniach: Tęgoborskiej, Mickiewiczowskiej i Cz[eskawa] Czyńskiego. (Zebrał, ułożył i wstępem zaopatrzył Patriotą) [= Błażej Włodarz].
424a. LOSY świata w oświetleniu przepowiedni mediumistycznych. [Warszawa] b.r. cm 33×22 s. 5, powiel. — Tyt. nagł.
Egz.: ZHP (Arch. 202/XVIII-2).
426. LULAJZE Jezuniu na polskiej ziemi. Autor: Władysław Sala.
- 429a.* [MACIŃSKI Tadeusz] Tadeusz Prus [pseud.]: Germania ante portas. [Warszawa: SN Okr. Stoł. 1940] powiel.
Wiad. od autora.
434. [MACIŃSKI Tadeusz] Tadeusz Prus [pseud.]: Zarys dziejów ruchu narodowego w Polsce zestawili Tadeusz Prus. Część I (1886—1919). Warszawa: [SN Okr. Stoł.] 1939 [właśc. 1941] cm 30×20,5 s. 113, powiel. — Zwrot kosztów nakładu 5 złotych.
Egz.: ZHP.
- 464a. MAUROIS André: Tragedie en France. B.m. [1941] cm 29,5×20,5 s. 51, powiel. — Tyt. nagł.
ZHP (Arch. 202/XVIII-2).
- 464b. [MECH Tadeusz] Labbay [pseud.]: Zarys nawigacji lotniczej. Napisał Labbay. Warszawa: [Warszawskie Koło Lotnicze] październik 1943 r. cm 29×21 k. nłb. 1, 16 wykonanych na ozalidzie, rys. 40 na 15 kartach formatu 22,5×17,5 cm wykonanych na ozalidzie. — [Nakład: 50 egz.]
Egz.: Tadeusz Mech (Wrocław).
- 472a. „MIECZ i Pług”. Deklaracja ideowa Ruchu Miecz i Pług. [Wyd. 1. Warszawa]: Wydawnictwo Ruchu Miecz i Pług. (Druk. Miecz i Pług) [marzec 1942] cm 25×18 s. 8. — Tyt. okł. i nagł.
Pod nr 473 Bibliografii znajduje się zupełnie odmienne wyd. 2 z 1943.
AAN, AMSW, BUT, IHPAN, SGPIS-AS, ZHP.
- 540a*. NOWA Polska w nowej Europie. Warszawa: Wydawnictwo Konfederacji Narodu.
Wiad.: ZHP (Arch. 76/III-480).
548. O CO chodzi. Autor: Remigiusz Grocholski.
- 549a. O CZYM w dniu 1 września każdy Polak winien pomyśleć. [Warszawa: ZWZ 1941] cm 18×12,5 s. 3, nłb. 1. — Tyt. nagł.
ZHP (Arch. 205/t. 1).
- 550a*. O NOWY system wychowania. Warszawa: Wydawnictwo Konfederacji Narodu.
Wiad.: ZHP (Arch. 76/III-480).
- 554a*. O REFORMĘ naszego życia konspiracyjnego. B.m.r. powiel.
Wiad.: ZHP (Arch. 203/VII-26).

- 554b. O ROSJI Sowieckiej. Pytania i odpowiedzi. [Warszawa: WRN] b.r. cm 17×12,5 s. 3, nlb. 1. — Tyt. nagł.
ZHP (Arch. 205/t. 1).
- 572a. OPINIA publiczna, sumienie obywatelskie i propaganda. B.m.r. cm 29,5×21 s. 15, powiel. — Tyt. nagł.
ZHP (Arch. 202/XVIII-2).
- 577a. ORGANIZACJA pocztów i zasady ich używania w działaniach. B.m.r. cm 29,5×21 s. 40, tabl. 1, powiel. — Tyt. nagł.
ZHP (Arch. 203-IV-6).
- 588a. [PACHNOWSKI Stefan, Włodarz Błażej]: Wytyczne organizacji Państwa opartego na współpracy całego Narodu. [Warszawa: Związek Synarchistów Polskich październik 1940] cm 34×22 s. 30, powiel. — [Nakład: 200 egz].
Słowo wstępne: [Zofia Kossak].
Egz.: Błażej Włodarz (Złotokłos).
- 601a*. PIEŚNIARZ polski. B. m. w. 1940.
Wiad.: „Biuletyn Informacyjny” 1940 nr z 19 XII s. 10.
- 604a. PIETRZAK T.[pseud.]: Dokumenty mówią ... Warszawa: Wydawnictwo „Książka” [właśc.: KG AK BIP] 1944 cm 16,5×12 s. 19, nlb. 1.
AMSW, BN, BUT, BUW, IHPAN, KUL, MHPRR-W, SPPL, WIH, ZHP.
608. PIOTR z Rostoki [pseud.]: Treść rewolucji narodowej. Autor: Jerzy Cybichowski. ,
- 608a. PISTOLET maszynowy wz. 38.40. (Pistolet maszynowy M.P. 18. — Lekki granatnik G.W. 36). B. m. r. cm 29×21 s. nlb. 5; cm 21×14,5 k. nlb. 3, ilustr., powiel. — Tyt. nagł.
ZHP (Arch. 205/t. 1).
- 611a. PISTOLET parabellum Wz. 08. [Warszawa]: Gwardia Ludowa. Wolność. Równość. Niepodległość. A.-K. [ok. 1943] cm 29,5×21 s. 6, nlb. 2, ilustr., powiel. — Tyt. nagł.
Zawiera także opis pistoletu „Vis” wz. 35.
ZHP (Arch. 205/t. 1).
- 612a. [PIUS XII a Polska. Warszawa 1941] cm 17,5×12,5 s. 15, nlb. 1.
W opisanym egzemplarzu brak k. tyt., którą odtworzono na podstawie treści. Zawiera obszerne fragmenty przemówień papieża odnoszących się do Polski w okresie od 29 VIII 1939 do 24 XII 1940 r. — Na s. 3 incip.: „Achilles Ratti, Pius XI, mawiał o sobie: „Najprzyjemniejsze lata spędziłem w Polsce, sakrę biskupią otrzymałem z rąk polskiego dostojnika kościelnego, jestem właściwie biskupem polskim”.
Egz.: Józef Chudek (Warszawa).
- 617a. PLACÓWKA. Część I—II. B.m.r. cm 33,5×21,5 s. 16, powiel. — Tyt. nagł.
ZHP (Arch. 203/IV-6).
- 630a*. PODSTAWY kultury społeczno-narodowej. (Referat dyskusyjny). [Warszawa]: „Wolna Polska” [ok. 1942] powiel.
Wiad.: ZHP (Arch. 202/XVIII t. 1 k. 130).
- 630b. PODSTAWY ustroju w nowej Polsce. [Warszawa: Wydawnictwo Konfederacji Narodu ok. 1943] cm 29,5×21 s. 5, powiel. — Tyt. nagł.
Egz.: Jerzy Hagmajer (Warszawa).
- 637a. POLITYKA zagraniczna Francji. [Warszawa: WRN 1943] cm 29×21 s. 15, powiel. — Tyt. nagł.
[O.M. K.O.S. Kurs Instruktorski.] Dział: Historia współczesna.
ZHP (Arch. 205/t. 1).
- 646a* „POLSKA Partia Robotnicza”. O co walczymy? [Jędrzejów: PPR maj—czerwiec 1944] powiel. — [Nakład: 100 egz]
Przedruk deklaracji ideowej PPR.
Wiad.: A. Słomkowska: Prasa i działalność propagandowa PPR, GL i AL na Kielecczyźnie. „Wojskowy Przegląd Historyczny” R. 16: 1971 nr 2 s. 106.

- 653a. POLSKA współczesna (1918—1939). B.m.r. cm 29,5×20,5 s. 6, powiel. — Tyt. nagł.
 • Zestawienie autorów i tytułów książek na temat Polski okresu międzywojennego.
 ZHP (Arch. 203/VII-26).
655. PO PRZEZ kule, krew i znój. Zbiór pieśni patriotycznych. Melodie i słowa J. Z. = Jacek Zawierucha [pseud.]. Rzeczywisty autor: Władysław Sala.
663. PÓJDŹ za mną! Autor: Stanisław Bukowski.
- 673a. PROGRAM kulturalno-wychowawczy. Załącznik pierwszy. Cztery fragmenty z radomskiego Programu Polskiej Partii Socjalistycznej z roku 1938. [Warszawa: WRN 1943] cm 29×21 s. 4, powiel. — Tyt. nagł.
 OM. K.O.S. Kurs Instruktorski. Dział: Podstawy Socjalizmu i program partii.
 ZHP (Arch. 205/t. 1).
- 680a. PROGRAM szkolenia sekcyjnych. [Warszawa: SN Okr. Stoł.] b.r. cm 30×21 s. 11, powiel. — Tyt. nagł.
 Egz.: Władysław Chojnacki (Warszawa).
- 680b*. PROGRAM szkolenia wojskowego. W-1. [Warszawa: SN Okr. Stoł. 1941] cm 30×21, ilustr., powiel.
 Wiad.: Tadeusz Maciński (Warszawa).
- 680b*. PROGRAM szkolenia wojskowego. W-1. [Warszawa: SN Okr. Stoł. 1941] powiel.
 Wiad.: Tadeusz Maciński (Warszawa).
- 684a. PROPAGANDA ustna. [Warszawa: KG AK-BIP ok. 1943] cm 30×21 s. 4, powiel. — Tyt. nagł.
 Egz.: Władysław Bartoszewski (Warszawa).
- 693a. PRZEPISY sprawności B[o]jowych S[zkół] na rok 1942. B.m. [Główna Kwatera Szarych Szeregów 1942] cm 29×22 s. 4, powiel. — Tyt. nagł.
 IH PAN
- 699a*. PRZYGOTOWANIA do drugiej wojny światowej. B.m.r. powiel.
 Okł. ochr.: Uprawa ogródków działkowych.
 Wiad.: ZHP (Arch. 203/VII-26).
- 702a. PRZYSZŁY żołnierz-obywatel. [Ostrowiec Świętokrzyski] b.r. cm 29×21 s. nłb. 6, powiel.
 Muz. Regionalne w Ostrowcu Świętokrzyskim.
- 719a. REFORMA i Naród. Wydanie nadzwyczajne. Warszawa: [Nakładem „Reformy” druk.] („Wolność”) 15 lipca 1943 cm 25,5×18 s. 6, nłb. 2. — Tyt. nagł.
 AMSW, BJ, BN.
- 724a*. REGULAMIN artylerii. Miernictwo strzelnicze. Warszawa: [KG AK] Wydział Artylerii L. 8. (TWZW) [Lipiec] 1944 rok 8° s. ok. 120. — [Nakład: 2200 egz.]
 Cały nakład wydrukowany w końcu lipca 1944 r. spłonął w okresie powstania warszawskiego.
 Wiad.: Władysław Roman (Warszawa).
- 724b*. REGULAMIN artylerii. Służba polowa. Warszawa: [KG AK] Wydział Artylerii L. 7. (TWZW) 1944 rok.
 Znajdował się w druku kiedy wybuchło powstanie warszawskie.
 Wiad.: Władysław Roman (Warszawa).
- 727a*. REWOLUCJA społeczna. Warszawa: Wydawnictwo Konfederacji Narodu.
 Wiad.: ZHP (Arch. 76/III-480).
- 735a. „ROCH”. Instrukcja organizacyjna. [Warszawa]: Roch sierpień 1943 r. cm 29,5×20,5 s. 10, powiel. — Tyt. nagł.
 Egz.: Weronika Wilbik-Jagusztynowa (Warszawa).
- 738a. ROK 1863. Narodziny Nowej Polski. [Warszawa: PZW 1941] cm 22,5×18 s. 13, nłb. 1, powiel.
 Egz.: Błażej Włodarz (Złotokłos).

758a. RZECZPOSPOLITA Polska a Europa Środkowa. [Warszawa: „Unia” maj 1944 8° s. 24.

Egz.: Błażej Włodarz (Złotokłos).

764a. „SAMOOBRONA Społeczna”. Tymczasowy statut organizacyjny Samoobrony Społecznej (Es. O. Es.). [Warszawa]: „Samoobrona Społeczna” 1943 cm 13,5×10 s. 8.

Na k. tyt. informacja: „Stosownie do postanowienia Naczelnej Egzekutywy ze stycznia 1943 r. nazwa „Społeczna Obrona Samopomocy” została zmieniona na „Samoobrona Społeczna” (Es. O. Es.)”.

Egz.: Władysław Chojnacki (Warszawa)

780a. [SIÓDMEGO] 7 listopada 1918 roku 22-ga rocznica niepodległości i pierwszego rządu ludowego. [Warszawa: WRN listopad 1940] cm 16×12,5 s. 4. — Tyt. nagł.

ZHP (Arch. 205/t. 1).

788a. SOBIESKI Wacław: Dzieje Polski. Tom 3 (1864—1938). Wydanie powielaczowe przejrzone i poprawione. Warszawa: [SN Okr. Stoł.] 1938 [właśc.: 1943] cm 29×21 s. nłb. 4, 140, powiel. — Zwrot kosztów nakładu 12 złotych.

Skrót wydania przedwojennego dokonany przez Tadeusza Macińskiego.

ZHP

790a. SOCJALISTYCZNE punkty widzenia [Ostrowiec Świętokrzyski]: WRN (1944) cm 30×15 s. 37, nłb. 3, powiel.

Biblioteczka „Głosu Robotniczego” Tom II.

Muz. Regionalne w Ostrowcu Świętokrzyskim.

796a. SPOŁECZEŃSTWO — Naród — Państwo — Racja Stanu. [Warszawa 1941] cm 21×20,5 s. 10, powiel. — Tyt. nagł.

ZHP (Arch. 194/I-4).

796b*. SPOŁECZNO-POLITYCZNE życie Polski niepodległej (1918—1939). [Warszawa]: „Wolna Polska” b.r. [ok. 1942] powiel.

Wiad.: ZHP (Arch. 202/XVIII-t. 1).

801*. SPRAWA ukraińska w jej rozwoju historycznym. [Warszawa: SN Okr. Stoł. 1944].

Zbiór artykułów drukowanych w „Warszawskim Dzienniku (Głosie) Narodowym”.

Wiad.: Tadeusz Maciński (Warszawa).

859. TECHNIKA powstania robotniczego. [Warszawa: RPPS 1941] cm 29,5×21 s. 12, powiel. — Tyt. nagł.

ZHP (Arch. 202/XVIII-t. 5).

815a. STOSUNEK do Rządu Rzeczypospolitej w Londynie i władz cywilnych w kraju. B.m.r. cm 29,5×22 s. 76, powiel.

Zawiera przedruki z prasy od czerwca do końca września 1943 r.

KUL

820a. „STRONNICTWO Pracy”. Rozważania programowe. [Wyd. 1. Warszawa]: Stronnictwo Pracy [ok. 1943] cm 29,5×20,5 s. 18, powiel. — Tyt. nagł.

ZHP (Arch. 343/1).

821a. STRUMIEŃ Wacław [pseud.]: Polska idea narodowa. B. m. [Szaniec 1942] cm 29,5×20,5 s. 22, powiel. — Tyt. nagł.

ZHP (Arch. 202/XVIII-t. 5).

822a. [STUDENTOWICZ Kazimierz] Bolesław Korzon [pseud.]: Polityka zagraniczna Polski. Program. [Warszawa: „Unia” 1942] cm 30×21 s. VII, nłb. 1, 85, powiel. — Tyt. nagł.

ZHP (Arch. 202/XVIII-3).

822b. [STUDENTOWICZ Kazimierz]: Ustrój polityczny Polski. Projekt do dyskusji. [Warszawa: „Unia” 1942] cm 30×21 s. 21, nłb. 1 (errata), powiel. Tyt. nagł.

Egz.: Błażej Włodarz (Złotokłos).

824a. [STUDENTOWICZ Kazimierz]: Zagadnienia żydowskie. [Warszawa: „Unia” 1942] cm 30×21 s. 7, powiel. — Tyt. nagł.

ZHP (Arch. 344/1).

878a. UCHWAŁA powzięta na konferencjach porozumiewawczych organizacji niepodległościowych w Warszawie w dniach 12, 19 i 22 X 1942 r. Warszawa: [Spółeczna Organizacja Samoobrony] 1.XI.1942 r. cm 30×21 s. 4, powiel. — Tyt. nagł.

Egz.: Władysław Bartoszewski (Warszawa).

886. „UNIA”. Deklaracja ideowa „Unii”. Autor: Jerzy Braun.

889c. „UNIA”. Zarys doktryny ideowej „Unii”. [Warszawa: „Unia” 1942] cm 29,5×21 s. 44 powiel. — Tyt. nagł.

Autor: Jerzy Braun.

ZHP (Arch. 344/1).

894a. UWAGI o zasadach i sposobach realizacji polityki zatrudnienia. Warszawa: [Wydawnictwo Konfederacji Narodu] 1944 cm 30,5×21,5 s. nłb. 2, 16, powiel.

Egz.: Jerzy Hągmajer (Warszawa).

896a. VANTEL Clément: Proboszcz wśród bogaczy. Autoryzowany przekład z francuskiego. Kazanie w katedrze księdza Pellegrin — proboszcza Sableuse. [Dąbrowa Górnicza: Drukarnia Stanisława Święckiego pod niemieckim zarządem 1941] cm 20,5×12 kart 5, nłb. 1 jednostronnie drukowanych na kolorowym papierze kartonowym. [Nakład 284 egz.].

Wyjątki z książki Vantela wybrał, opracował, ręcznie złożył i rozkolportował Henryk Dyja. Celem tego wydawnictwa był protest przeciwko nawoływaniu z ambon do posłuszeństwa i lojalności wobec okupanta.

905a*. W SŁUŻBIE Chrystusa i Ojczyzny. Modlitewnik dla żołnierzy podziemia. [Oprac. ks. płk Tadeusz Jachimowski pseud. „Budwicz”.] Warszawa b.r.

Wiad.: Wspomnienia wojenne kapelanów wojskowych. Wyd. 2. Warszawa 1969 s. 53.

918*. WALKA w mieście. Autor: Jerzy Zdrojewski.

Według informacji autora NSZ dokonały przedruku tej instrukcji.

923a. WALKI w mieście. [Warszawa]: Gwardia Ludowa. Wolność. Równość. Niepodległość. A.-K. [ok. 1943] cm 29,5×21 s. 15, nłb. 1, ilustr., powiel. — Tyt. nagł.

ZHP (Arch. 205/t. 1).

929a. [WARSZAWSKI Józef]: Uniwersalizm. Część druga. (Warszawa: Wydawnictwo Konfederacji Narodu BTKN 1943) cm 29,5×21 s. nłb. 2, 33, powiel.

ZHP

929b*. [WARSZAWSKI Józef]: Warszawa — Rzym 1939—1941. [Wyd. 1. Warszawa, początek 1942] powiel.

Wiad. od autora.

942a. WIE KOMME ich zu einem eigenem Haus? Herausgegeben vom NS-Nachkriegsbauvorhaben. [Właśc.: KG AK-BIP Akcja „N”: Warszawa] b.r. cm 21,5×15,5 s. 4. Tyt. nagł. z winietką domku.

IHPAN

943a. WIELKA szopka prasowa 1943 r. [Warszawa]: (Zakł. Wydawnicze „Walki”, „Polaka” i „Młodej Polski” Dr Apaki w Szczecinie, ul. Lotników 3) [grudzień 1943] cm 20,5×15 s. nłb. 4. — Tyt. nagł.

Dodatek świąteczny do [„Młodej Polski” R. 2: 1943 nr 22 z 15 XII, „Polaka” R. 2: 1943 nr 23 i „Walki” R. 5: 1943 nr 49 z 23 XII].

AMK, AMSW, BJ, BN, ZHP

963a. WOJSKO polskie na obczyźnie. [Warszawa: Wyd. AK 1942] cm 23,5×15,5 s. 4, ilustr.

Egz.: Władysław Chojnacki (Warszawa).

963b. WOJSKO polskie w Anglii. Warszawa, styczeń—luty 1942 cm 21,5×15,5 s. 4, ilustr.

Egz.: Władysław Chojnacki (Warszawa).

966a. „WOLNOŚĆ”. Zarys programu Socjalistyczno-Ludowej Partii Polski „Wolność”. [Warszawa]: Wolność [1942—1943] cm 29,5×21 s. nłb. 6, powiel. — Tyt. nagł.

ZHP (Arch. 211/t. 14).

- 979a*. Współczesna demokracja. (Referat dyskusyjny). [Warszawa]: „Wolna Polska” [ok. 1942] powiel.
Wiad.: ZHP (Arch. 202/XVIII t. 1 k. 130).
- 985a. WYSZKOLENIE bojowe strzelca. (Instrukcje dla wykładowców). [Warszawa. Wydawnictwo Konfederacji Narodu 1942] cm 29,5×21 s. nłb. 1, 32, powiel.
Ochr. k. tyt.: Szkoła Leśno-Rolnicza w Warszawie im. p. Gen. Gub. D-ra Franka. Notatki z wykładów o uboju bydła (specjalne uwzględnienie nierogacizny) czyli podręcznik dla rzeźników. Rok szkolny 1942—43.
Egz.: Jerzy Hagmajer (Warszawa).
- 1000a. Z PIEŚNIĄ w bój! Konkurs na piosenkę powstańczą. [Chmielnik: Inspektorat A.K. w Rzeszowie kwiecień] 1943 cm 30×21 s. 8, powiel.
Dodatek do nru 51 „Na Posterunku”.
Egz.: Brzęk (Rzeszów).
- 1002a. ZACHODNIA granica Polski po wojnie. [Warszawa]: [Wyd.] ON [1944] cm 12×7,5 s. nłb. 8 (składanka).
Egz.: Władysław Chojnacki (Warszawa).
- 1006a. ZAGADNIENIA kulturalno-wychowawcze. [Warszawa: „Unia” 1942] cm 30,5×21 s. nłb. 2, 19, powiel.
ZHP (Arch. 344/1).
1009. ZAGADNIENIE przyszłego Państwa Polskiego. [Autor: Kazimierz Dobrowolski. Kraków: Centralna Kasa Kółek Rolniczych w Krakowie, plac Szczepański 5, powiełał Jerzy Matus czerwiec 1944] cm 34,5×21 s. 18, powiel. — Tyt. nagł. [Nakład: 300 egz.]
- 1031a. ZASADY pracy tajnej. [Warszawa]: Wydawnictwo Przełomu [Miecz i Pług] b.r. cm 30×21 s. nłb. 1, 11, powiel.
ZHP (Arch. 208/5).
1056. ŻERAŃSKI Tadeusz: Szczegółowa bibliografia polskiego słownictwa elektrotechnicznego 1900—1940 ułożył... [Warszawa ok. 1942] cm 30×21 s. nłb. 4, 16, powiel.
Egz.: Jerzy Kubiawski (Warszawa).
- 1059a. ŻOŁNIERZ Rzeczypospolitej. [Ostrowiec Świętokrzyski]: WRN [1944] cm 21×15 s. 15, nłb. 1, powiel. — Tyt. nagł.
Biblioteczka „Głosu Robotniczego” Tom I.
Muz. Regionalne w Ostrowcu Świętokrzyskim.